

Til samtlige statsadvokater,
samtlige politidirektører,
Politimesteren i Grønland og
Politimesteren på Færøerne

DATO 26. august 2011

JOURNAL NR.

RA-2011-131-0004

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSER

+ bilag

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16

1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00

FAX 33 43 67 10

Rigsadvokaten

Informerer Nr. 5/2011

Udtalelse om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder efter ændringen af retsplejeloven i 2004 **(j.nr. RA-2009-120-0023)**

1. Indledning

Ved lov nr. 443 af 9. juni 2004 om ændring af retsplejeloven (Straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder) blev der fastsat regler i retsplejeloven om tvangsindgreb over for børn under 15 år (pr. 1. juli 2010 børn under 14 år). Lovændringen byggede på anbefalinger i Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1431/2003. Lovændringen trådte i kraft den 1. juli 2004.

Ved loven blev der i retsplejeloven som et nyt kapitel 75 b om indgreb over for personer under 15 år (pr. 1. juli 2010 børn under 14 år) bl.a. fastsat regler om tilbageholdelse af mistænkte personer under 15 år (pr. 1. juli 2010 børn under 14 år) og om varigheden af sådanne tilbageholdelser (§ 821 a, stk. 1, 3 og 4). Endvidere blev der fastsat bestemmelser om enerumsanbringelse af børn under 15 år (pr. 1. juli 2010 børn under 14 år) under tilbageholdelse hos politiet, herunder en regel om, at enerumsanbringelse i intet tilfælde må udstrækkes ud over 6 timer (§ 821 a, stk. 3 og 4).

2. Tidligere redegørelser på området

På baggrund af tilkendegivelser i forarbejderne etablerede Rigsadvokaten i 2004 en indberetningsordning på området og udarbejdede på grundlag af de modtagne indberetninger i juni 2006, juni 2008 og juli 2009 redegørelser om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder. Redegørelserne blev sendt til Justitsministeriet.

Det fremgik af redegørelserne, at der var tilfælde, hvor børn under den kriminelle lavalder var blevet enerumsanbragt, selvom betingelserne herfor ikke var tilstede, ligesom der i enkelte tilfælde var sket enerumsanbringelse udover den absolutte frist på 6 timer.

RIGSADVOKATEN

SIDE 2

Rigsadvokatens seneste redegørelse (juli 2009) byggede på de tilsynsrapporter, som de regionale statsadvokater havde udarbejdet i forbindelse med tilsynsbesøg i politikredsene i slutningen af 2008. Rigsadvokaten anførte i redegørelsen, at det på baggrund af oplysningerne i tilsynsrapporterne måtte antages, at der i politikredsene fortsat herskede en vis usikkerhed med hensyn til anvendelse af reglerne i praksis. I flere af de undersøgte sager var det således konstateret, at beskrivelsen i politirapporterne af, hvad der var foretaget i forhold til den unge, og på hvilket grundlag en eventuel enerumsanbringelse var sket, var mangelfuld. Dette indebar bl.a., at det var vanskeligt at vurdere, om de materielle betingelser havde været opfyldt, hvilket Rigsadvokaten fandt meget beklageligt.

Der var endvidere blandt de undersøgte sager konstateret enkelte tilfælde, hvor betingelserne for en enerumsanbringelse ikke havde været tilstede, hvilket Rigsadvokaten ligeledes fandt meget beklageligt. Herudover var der konstateret ganske få sager, hvor en enerumsanbringelse havde været udstrakt ud over 6 timer, hvilket efter Rigsadvokatens opfattelse ikke var acceptabelt under hensyn til, at der er tale om en absolut frist, jf. retsplejelovens § 821 a, stk. 4, 3. pkt.

Da det er af helt afgørende betydning, at de pågældende regler bliver overholdt, indskærpede Rigsadvokaten ved Rigsadvokaten Informerer nr. 17/2009 over for politikredsene, at reglerne om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder skal overholdes, herunder at enerumsanbringelse af hensyn til efterforskningen forudsætter, at der er tale om personfarlig kriminalitet, og at 6-timers fristen for enerumsanbringelse i retsplejelovens § 821 a, stk. 4, 3. pkt., er absolut og dermed skal overholdes i ethvert tilfælde.

Med henblik på at bidrage til at sikre den fremtidige overholdelse af reglerne, herunder navnlig at de fornødne oplysninger om varigheden og baggrunden for tilbageholdelsen og/eller enerumsanbringelsen registreres, udarbejdede rigsadvokaturen et ske-

ma til brug for behandlingen af disse sager (tilbageholdelseskemaet). Skemaet blev gjort tilgængeligt på politiets intranet POLNET i december 2009.

Rigsadvokaten fandt endvidere, at der kunne være behov for at følge området endnu en periode og besluttede i samråd med Fagudvalget for Kvalitet og Legalitet, at statsadvokaterne i 2010 som led i deres tilsyn med politikredsene skulle gennemgå samtlige sager om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder og redegøre for resultaterne i deres årsrapporter for 2010.

3. Udtalelse vedrørende 2010

RIGSADVOKATEN

SIDE 3

Rigsadvokaten har i juli 2011 udarbejdet en ny udtalelse om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder. Udtalelsen, der bygger på statsadvokaternes årsrapporter for 2010, er medtaget som bilag.

Det fremgår bl.a. af udtalelsen, at der i politikredsene er udstedt interne retningslinjer for behandlingen af og kontrollen med de pågældende sager.

Det fremgår endvidere, at tilbageholdelseskemaet som altovervejende hovedregel anvendes i forbindelse med tilbageholdelse og/eller enerumsanbringelse. Det blev dog i én politikreds konstateret, at skemaet her ikke blev udfyldt. Statsadvokaten har drøftet dette med politikredsen, og der er iværksat tiltag for at rette op herpå.

Herudover fremgår det af statsadvokaternes årsrapporter, at tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder i det væsentligste foretages i overensstemmelse med reglerne.

Flere statsadvokater har dog anført, at der fortsat er visse problemer med overholdelse af reglerne, og at tilbageholdelseskemaet i en række tilfælde ses at være mangelfuldt udfyldt, hvilket har medført, at det i visse tilfælde ikke har været muligt at efterprøve, hvorvidt betingelserne for tilbageholdelse eller enerumsanbringelse har været opfyldt.

For så vidt angår enerumsanbringelser af børn under den kriminelle lavalder fremgår det af enkelte af statsadvokaternes årsrapporter, at betingelserne i enkelte tilfælde ikke var opfyldt. Der har således været tale om anvendelse af enerumsanbringelse i sager, som ikke omhandlede alvorlig personfarlig kriminalitet, ligesom der i ét tilfælde skete enerumsanbringelse, fordi der ikke var tilstrækkeligt personale til at overvåge den pågældende.

Det bemærkes, at statsadvokaterne ikke har peget på tilfælde, hvor enerumsanbringelsen har været udstrakt ud over den absolutte frist på 6 timer.

Det fremgår af statsadvokaternes årsrapporter, at statsadvokaterne i de tilfælde, hvor der er konstateret mangler ved udfyldelsen af Rigsadvokatens skema eller manglende overholdelse af reglerne om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder, har drøftet dette nærmere med politikredsene, og at der i de relevante politikredse er eller vil blive iværksat initiativer med henblik på at rette op herpå.

Rigsadvokatens udtalelse er af Justitsministeriet sendt til Folketingets Retsudvalg.

4. Ny udtalelse i 2012

RIGSADVOKATEN

Da reglerne fortsat ikke i fuldt omfang efterlevs i praksis, er det aftalt med Justitsministeriet, at Rigsadvokaten vil følge området i endnu en periode.

SIDE 4

Rigsadvokaten har på den baggrund besluttet, at statsadvokaterne også i 2011 som led i deres tilsyn med politikredsene skal gennemgå samtlige sager om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder og redegøre for resultaterne i deres årsrapporter for 2011.

Da det er af helt afgørende betydning, at de pågældende regler bliver overholdt, skal det på ny indskærpes over for politikredsene, at reglerne om tilbageholdelse og enerumsanbringelse skal overholdes, herunder at enerumsanbringelse af hensyn til efterforskningen forudsætter, at der er tale om alvorlig personfarlig kriminalitet.

Jeg skal i den forbindelse også understrege vigtigheden af, at tilbageholdelseskemaet udfyldes korrekt i alle sager.

Herudover vil jeg foranledige, at problemstillingen tages op i Anklagemyndighedens Fagudvalg om Kvalitet og Legalitet med henblik på en drøftelse af, hvordan det kan sikres, at reglerne overholdes, og tilbageholdelseskemaet bliver udfyldt korrekt.

Jørgen Steen Sørensen

Justitsministeriet
Lovafdelingen, Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

DATO 6. juli 2011

JOURNAL NR.
RA-2009-120-0023

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSER

SAGSBEHANDLER: CTA

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00

FAX 33 43 67 10

Udtalelse om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder for 2010

1. Justitsministeriet har ved brev af 23. november 2009 (j.nr. 2006-730-0349) anmodet Rigsadvokaten om en udtalelse om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder efter ændringen i retsplejeloven i 2004.

Rigsadvokaten har tidligere afgivet redegørelser om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder i juli 2006, juli 2008 og juli 2009.

Rigsadvokatens seneste redegørelse (juli 2009) byggede på de tilsynsrapporter, som de regionale statsadvokater havde udarbejdet i forbindelse med tilsynsbesøg i politikredsene i slutningen af 2008. Rigsadvokaten anførte i redegørelsen, at det på baggrund af oplysningerne i tilsynsrapporterne måtte antages, at der i politikredsene fortsat herskede en vis usikkerhed med hensyn til anvendelse af reglerne i praksis. I flere af de undersøgte sager var det således konstateret, at beskrivelsen i politirapporterne af, hvad der var foretaget i forhold til den unge, og på hvilket grundlag en eventuel enerumsanbringelse var sket, var mangelfuld. Dette indebærer bl.a., at det var vanskeligt at vurdere, om de materielle betingelser havde været opfyldt, hvilket Rigsadvokaten fandt meget beklageligt.

Der var endvidere blandt de undersøgte sager konstateret enkelte tilfælde, hvor betingelserne for en enerumsanbringelse ikke havde været tilstede, hvilket Rigsadvokaten ligeledes fandt meget beklageligt. Herudover var der konstateret ganske få sager, hvor en enerumsanbringelse havde været udstrakt ud over 6 timer, hvilket efter Rigsadvo-

katens opfattelse ikke var acceptabelt under hensyn til, at der er tale om en absolut frist, jf. retsplejelovens § 821 a, stk. 4, 3. pkt.

Da det er af helt afgørende betydning, at de pågældende regler bliver overholdt, indskærpede Rigsadvokaten ved Rigsadvokaten Informerer nr. 17/2009 over for politikredsene, at reglerne om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder skal overholdes, herunder at enerumsanbringelse af hensyn til efterforskningen forudsætter, at der er tale om personfarlig kriminalitet, og at 6-timers fristen for enerumsanbringelse i retsplejelovens § 821 a, stk. 4, 3. pkt., er absolut og dermed skal overholdes i ethvert tilfælde.

RIGSADVOKATEN

Med henblik på at bidrage til at sikre den fremtidige overholdelse af reglerne, herunder navnlig at de fornødne oplysninger om varigheden og baggrunden for tilbageholdelsen og/eller enerumsanbringelsen registreres, udarbejdede rigsadvokaturen et skema til brug for behandlingen af disse sager (tilbageholdesskemaet). Skemaet blev gjort tilgængeligt på politiets intranet POLNET i december 2009.

SIDE 2

Rigsadvokaten fandt endvidere, at der kunne være behov for at følge området endnu en periode og besluttede i samråd med Fagudvalget for Kvalitet og Legalitet, at statsadvokaterne i 2010 som led i deres tilsyn med politikredsene skulle gennemgå samtlige sager om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder og redegøre for resultaterne i deres årsrapporter for 2010.

Rigsadvokaten har nu modtaget statsadvokaternes årsrapporter for 2010.

2. Denne udtalelse om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder (under 15 år til og med 30. juni 2010 og under 14 år fra den 1. juli 2010) bygger på oplysninger i de årsrapporter, som de seks regionale statsadvokater har udarbejdet.

Statsadvokaterne har som led i deres almindelige tilsyn gennemgået samtlige sager i politikredsene om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder.

Generelt fremgår det af statsadvokaternes årsrapporter, at der i politikredsene er udstedt interne retningslinjer for behandlingen af og kontrollen med de pågældende sager.

Det fremgår endvidere, at tilbageholdesskemaet som altovervejende hovedregel anvendes i forbindelse med tilbageholdelse og/eller enerumsanbringelse. Det blev dog i én politikreds konstateret, at skemaet her ikke blev udfyldt. Statsadvokaten har drøftet dette med politikredsen, og der er iværksat tiltag for at rette op herpå.

Herudover fremgår det af statsadvokaternes årsrapporter, at tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder i det væsentligste foretages i overensstemmelse med reglerne.

Flere statsadvokater har dog anført, at der fortsat er visse problemer med overholdelse af reglerne, og at tilbageholdelsesskemaet i en række tilfælde ses at være mangelfuldt udfyldt, hvilket har medført, at det i visse tilfælde ikke har været muligt at efterprøve, hvorvidt betingelserne for tilbageholdelse eller enerumsanbringelse har været opfyldt.

RIGSADVOKATEN

Flere statsadvokater har således anført, at skemaet i enkelte tilfælde var mangelfuldt udfyldt for så vidt angår angivelsen af årsagen til tilbageholdelsen eller enerumsanbringelsen. Som eksempler nævnes, at der alene var angivet ”personfarlig kriminalitet” og ”efterforskningsmæssige grunde” som begrundelser for enerumsanbringelser, hvorfor det ikke lod sig efterprøve, om betingelserne for enerumsanbringelse var opfyldt. Som et yderligere eksempel nævnes, at der som begrundelse for tilbageholdelse ud over 6 timer (jf. retsplejelovens § 821 a, stk. 4, 2. pkt.) var anført ”efterforskning og afhøring” uden nærmere oplysninger om, hvad der nødvendiggjorde tilbageholdelse ud over 6 timer.

SIDE 3

I enkelte tilfælde var skemaet mangelfuldt udfyldt for så vidt angår den tidsmæssige udstrækning af tilbageholdelsen. Herunder var der i enkelte tilfælde ikke angivet en begrundelse for, at tilbageholdelsen havde en varighed ud over 6 timer, jf. retsplejelovens § 821 a, stk. 4, 2. pkt.

Endvidere var der i enkelte tilfælde begået formelle fejl som f.eks. forkert tidsangivelse i skemaet, manglende angivelse af løsladelsestidspunkt og manglende opdatering i Kriminalregisteret.

Endelig var der i enkelte tilfælde sket tilbageholdelse efter efterforskningens afslutning med henblik på, at forældre eller sociale myndigheder skulle komme til stede. Som eksempel kan nævnes et tilfælde, hvor en 10-årig, der havde begået butikstyveri, blev tilbageholdt kl. 15.45 og – efter aftale med pågældendes mor – afventede moderns ankomst kl. 17.45. Herudover kan nævnes et tilfælde, hvor en 14-årig – efter at være taget for butikstyveri på fersk gerning – blev tilbageholdt i perioden fra kl. 03.58 til kl. 7.40 med henblik på overdragelse til sine forældre.

Det bemærkes i den forbindelse, at det af forarbejderne til lov nr. 443 af 9. juni 2004 om ændring af retsplejeloven (Straffeprocessuelle tvangsindgreb over for børn under den kriminelle lavalder) fremgår, at når betingelserne for tilbageholdelse ikke længere er opfyldt, skal barnet straks løslades. Barnet vil dog efter omstændighederne kunne tilbageholdes efter de gældende regler om indgreb uden for strafferetsplejen, hvis dette

er nødvendigt af hensyn til barnet selv. Barnet vil således efter omstændighederne kunne tilbageholdes efter reglerne om indgreb uden for strafferetsplejen med henblik på overgivelse af den pågældende til indehaveren af forældremyndigheden eller de sociale myndigheder.

For så vidt angår enerumsanbringelser af børn under den kriminelle lavalder fremgår det af enkelte af statsadvokaternes årsrapporter, at betingelserne i enkelte tilfælde ikke var opfyldt. Der har således været tale om anvendelse af enerumsanbringelse i sager, som ikke omhandlede alvorlig personfarlig kriminalitet, ligesom der i ét tilfælde skete enerumsanbringelse, fordi der ikke var tilstrækkeligt personale til at overvåge den pågældende.

RIGSADVOKATEN

SIDE 4

Det bemærkes, at statsadvokaterne ikke har peget på tilfælde, hvor enerumsanbringelsen har været udstrakt ud over den absolutte frist på 6 timer.

Det fremgår af statsadvokaternes årsrapporter, at statsadvokaterne i de tilfælde, hvor der er konstateret mangler ved udfyldelsen af Rigsadvokatens skema eller manglende overholdelse af reglerne om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder, har drøftet dette nærmere med politikredsene, og at der i de relevante politikredse er eller vil blive iværksat initiativer med henblik på at rette op herpå.

3. Oplysningerne i statsadvokaternes årsrapporter beror på en gennemgang af samtlige sager om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder i 2010. Det fremgår af det, statsadvokaterne har anført i årsrapporterne, at tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder i det væsentligste foretages i overensstemmelse med reglerne herom.

Der har dog også i 2010 været tilfælde, hvor reglerne ikke er blevet efterlevet fuldt ud i politikredsene, hvilket er meget beklageligt.

Der har i flere tilfælde været tale om mangelfuld udfyldelse af tilbageholdelsesskemaet, hvilket har medført, at det i visse tilfælde ikke har været muligt at efterprøve, hvorvidt betingelserne for tilbageholdelse eller enerumsanbringelse var opfyldt. Dette er meget beklageligt.

Der har endvidere været enkelte tilfælde, hvor betingelserne for tilbageholdelse og enerumsanbringelse ikke har været opfyldt, hvilket ligeledes er meget beklageligt.

Der er efter det oplyste ikke sager med manglende overholdelse af den absolutte 6-timersfrist for enerumsanbringelse i retsplejelovens § 821 a, stk. 4, 3. pkt.

Som anført i min redegørelse fra 2009 kan det forhold, at anvendelsen af reglerne i praksis fortsat giver anledning til visse vanskeligheder skyldes, at der er tale om regler, som indebærer, at politiet – ofte i situationer eller på tidspunkter af døgnet, hvor den personalemæssige bemanning på stationen kan være begrænset – skal foretage en række vurderinger af praktisk og juridisk karakter.

Det er imidlertid af helt afgørende betydning, at de pågældende regler om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder bliver overholdt.

Jeg finder derfor endnu engang anledning til at indskærpe over for politikredsene, at reglerne om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder skal overholdes.

RIGSADVOKATEN

SIDE 5

Herudover vil jeg foranledige, at problemstillingen tages op i Anklagemyndighedens Fagudvalg om Kvalitet og Legalitet, som består af repræsentanter fra Rigsadvokaten, de seks regionale statsadvokater samt politikredsene, med henblik på en drøftelse af, hvordan det kan sikres, at reglerne overholdes, og tilbageholdelseskemaet bliver udfyldt korrekt.

Endelig finder jeg, at der er behov for at følge området i endnu en periode, og statsadvokaterne vil derfor også i 2011 som led i deres tilsyn med politikredsene skulle gennemgå samtlige sager om tilbageholdelse og enerumsanbringelse af børn under den kriminelle lavalder.

Med venlig hilsen

Jørgen Steen Sørensen